

Sami Borg
Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto (FSD)

**Julkisrahoitteisten
tutkimusaineistojen avoimuus ja
kansainvälinen tilanne —
OECD:n Open Access –ohjeistus**

Elektronisten tutkimusaineistojen (datan) avoimuuden edistäminen: miksi ajankohtaista?

- **Tutkimusinvestointien kustannustehokkuus**
- **Vaatimukset tietoon perustuvasta päätöksenteosta ja vertailutietojen kasvava tarve**
- **Teknologiset muutokset sekä tiedonkeruun, säilyttämisen ja jakelun teknologioiden muutos**
- **Datan dokumentoinnin, löytyvyyden ja saatavuuden kehittyminen**
- **Tietosuoja- ja tekijänoikeuskysymysten hallinta**
- **Tiedon varmentamistarpeen kasvu**
- **Tutkimusaineistojen avoimuus ja hyvä tieteellinen käytäntö**

OECD:n intressejä asian tiimoilta

- **Kokonaistuottavuuden kasvu**
- **Tietoon ja koulutukseen perustuva kehitys**
- **Vertailutiedot tärkeitä järjestön omalle tietotuotannolle**
- **Yleensä muutoksen hallinta**

Taustaa ja prosessin vaihteita

- **Asia on ollut esillä useissa OECD:n konferensseissa ja työryhmissä viimeisten 10 vuoden aikana**
- **Erityisesti Yhdysvallat ja Kanada edelläkävijöitä**
- **Euroopassa aktiivisimpia esimerkiksi Iso-Britannia, Hollanti ja Norja**
- **Pohjois-Amerikassa useilla keskeisillä toimijoilla ja tiederahoittajilla alan vakiintuneita toimintaohjeita ja institutionalisoituneita käytäntöjä (Data Policy)**
- **Laajasti ottaen kyse on tutkimusaineistojen elinkaaren hallinnasta**

Pariisin julistus 30.1.2004

- **Declaration on Access to Research Data from Public Funding**
- **OECD:n jäsenmaiden opetusministereiden allekirjoittama periaatejulistus (ks. paperi)**
- **Ydinidea: 100 % julkisrahoitteisesti kootut tutkimusaineistot ovat julkishyödykkeitä**
- **Tällaisten aineistojen jatkokäytön tulisi pääsääntöisesti olla avointa, turvaten aineistojen kustannustehokkaan ja informoidun käytön**
- **Avoimuuteen vaikuttavat mm. aineiston saatavuus, käytön kustannukset ja monet lainsäädännölliset tekijät**

Rajoituksia:

- **Julkisen ja yksityisen sektorin yhdessä rahoittamat aineistot**
- **Valtioiden turvallisuus**
- **Yksityisyyden suojan hallinta**
- **Liikesalaisuudet**

OECD-prosessin eteneminen

- Julistuksessa erillinen perusteluosa, jonka täsmentämistä koskeva työryhmätyö (EDG) on käynnissä
- Työryhmältä pohjaesitys sisällön ja toimenpanon ohjeistuksesta (Guidelines), syksy -05
- OECD:n tiede- ja teknologiakomitean (CSTP) käsittely -06 (?)
- Järjestön päätökset/suosituksset
- Kansallinen toimeenpano (ohjeissa tultaneen korostamaan kansallista soveltamista)

Suomen tilanne I

- **Eri tieteenalojen ongelmakohdat ja avoimuutta tukevat käytännöt vaihtelevat**
- **Yleisesti ottaen avointa käyttöä tukevia institutionalisoituneita käytäntöjä on vähän**
- **Asia ei näkyvästi esillä hyvän tieteellisen käytännön ohjeissa**
- **Tutkimusrahoittajien ohjeet niukkoja**
- **Suurimpien tiedontuottajien käytännöissä vaihtelua**

Suomen tilanne II

- **Yhteiskuntatieteissä valtakunnallinen tietoarkisto on luonut toiminnalle pohjaa**
- **FSD:n omat kokemukset osoittavat, että sääntelylle ja ohjeistukselle on suurta tarvetta**
- **Keväällä 2005 toteutettu suppea kysely valtion tutkimuslaitoksiin ja akateemisiin organisaatioihin osoitti tilanteen kirjavuuden**
- **Pääsääntöisesti suhtautuminen avoimuuden lisäämiseen suopeaa**

Ratkaistavia ongelmia

- **Tutkimussopimukset ja -suostumukset**
- **Tietosuojakysymysten muu hallinta**
- **Aineistojen dokumentointi, arkistointi ja jatkokäytön tuki**
- **Erityisesti informoidun jatkokäytön mahdollisuudet**
- **Avoimeen käyttöön luovuttamisesta koituvien tulomenetysten korvaaminen**
- **Asenteet ja toimintakulttuurit**

Mahdollisuuksia

- **Eri toimijoiden yhteistyö**
- **Kehittämishanke tai kehittämishankkeita**
- **Hankkeiden koordinointi**
- **Pitkäjänteinen työ**
- **Resursointi ja kokonaisuutta palveleva organisointi**
- **Aineistojen käyttömahdollisuudet ovat kilpailukykytekijä**